

Hilse Anng. W. Pms.

L2. Be

3

ECBATANA GALILÆÆ

ſOS. XIX, 25.

PLINII ET HERODOTI LVCE ILLVSTRATA
PRO NVNCIO

JOSVÆ

IN ACADEMIA JVLIA, A. MDCCXXI
MENSE JVLIO ET AVGVSTO
PVBLICE RECENSENDI

INTERPRETE

HERMANNO von der Gardt

ACAD. JVL. SEN. ET PRÆP. MARIÆB.

HELMSTADII,
LITTERIS HAMMIANIS.

M.D.

FONTIVM HEBRAICORVM
CULTORIBUS PHILOLOGIS

JOSVAM.

Absolvimus nudius quintus, eunte Junio, curata publica recensione *Prophetas minores omnes*. Eousque divina providentia implevit vota, quæ nuper circa jubilæi evangelici exordium, anno 1717. in academiæ usum & honorem serio conceperamus, denuo hebraicos fontes ab initio curate recensendi, pro solidis philologiæ fundamentis, *literaturæ nobilioris principiis & regulis firmis ac irrefragabilibus, ex nativæ linguæ indole, historia & geographiâ veteris vestigiis, ceterisque antiquitatis præsidiiis, ut sensus scriptorum proprius & genuinus, proximus & immediatus, quem literalem vocant, cognosci curate possit.* Omnes intendere nervos jussit veritatis studium & evangelicæ ecclesiæ incolumitas. Postquam enim, ex genitibus oriundi omnes nos, christiani facti sumus, plane aliud doctrinæ & vitæ ac spei genus indepti, nupera reformatio nos docuit, hujus mutationis unicam normam esse *scripturam*, eamque ex *fontium sacrorum* sententia. Quamobrem sancta Principum est voluntas, in academiis existere professores, qui fontes sacros, inconcussam veritatis christianæ fundum, publice recenscant ac illustrent; partim illi, qui philologiam profiteri jussi sunt, hoc est, *elegans literaturæ genus, historia & geographiâ remota incognitos circulos, & artis dicendi in recensendis autoribus ampla adjumenta, pro sensu genuino demonstrando: partim isti, qui reconditas ibi res sacras detegant ex officio, & vindicent, vel & ad usus salutare componant.* Illud igitur, cum divino natu & Principum mandato mihi contigerit, jussa exequi ultra triginta jam annos, quibus hoc saxum volvi, non sine sudore, haud legnis contendi. Sed &, quanto propior vitæ terminus, tanto majori animo & studio, non sine calore quodam, hanc operam continuo, qui malo stans mori, quam vel otio vel ætate frangi. Quandoquidem ergo hoc affectu, haud ita pridem, anno illo celebri 1717. in me-

moriam juris in sacros fontes parti, hebraicos codices a capite ad calcem, pro
 brevi vitæ ambitu reliquo, curate recensere institui, fatorum successum deo
 committens, impedimenta dissimulaturus, mollis animi tolerantia; *Pentateu-*
chum Mosis illis diebus fortunatis læto ore pectoreque, ut sacris fontibus di-
 gnum, exacta recensione retexere cœpimus; & deo adjuti auxilio, auditorum
 attentione animati, uno filo absolvimus *anno 1718. die 2. Junii*. Præstare co-
 nati sumus quod officii ratio, ætas, usus, & in his longa harum quoque rerum
 experientia docuit. Binas auditorio quotidie impendimus horas, pro ope-
 ra tanta urgenda, & tanto promptius atque maturius absolvenda. Aliis mox
 officii partibus pro justo intervallo alia quædam fuere danda, fundamentis
 præsertim linguæ vetustæ ex remota ætate pandendis. Interea *die 15. Augusti*
 programme suæ denuntiavimus, a *Mosè ad Prophetas* nos proxime profes-
 suros, pari fide atque industria, & a *Jonâ* quidem, quem primum dicerent,
 orsiuros. Ex quo tandem, *die 9. Sept.* Gorgones ex grammatica exes-
 se iussimus, cum sine mensis, profundis antiquæ rei gurgitibus merfo Jonæ
 opem publicam quandam ferre allaboravimus, ad illius preces accessuri pro-
 pius. Sed cum Jonæ in undis fluctuaret, illum arbitrio divino tantisper com-
 misimus, nonnihil territi abyssò, cum illum sequi horrore non careret. Con-
 sultum proinde visum, *Amosum* prius lateri Jonæ jungere, aliqua etiam huic
 publicorum amanuensium ex officina quæsitâ prius opella. Cum fluctus
 conspectum Jonæ non admitterent citius, verno tempore favente *A. 1719. Jo-*
nam udum in publico loco salutavimus, *mensis maji die 2.* Quandoquidem
 vero *de idolis* illi sermo, in illius & totius prophetarum sequentium senatus gra-
 tiam, *toto illo mense mayo* de universis *idololatriæ veteris* characteribus distincte dis-
 seruimus, qui in hebræorum codicibus comparent, quorum numerus ingens,
 hæctenus perobscurus & a plerisque desertus. Posthæc *junium* dedimus *Jo-*
na, quem amicissime inter auditores sumus complexi, utpote hospitem ex
 ponti gurgitibus reducem, expertum profecto virum, fundi maris nuncium.
 Quem cum ad portas Ninives comitaremur, apud illum sub umbra ricini vel
 momento commorati, ad nostros reversi, *Amosum mense augustò & septembri*
 invisimus, ab illo benigne habiti, auditoribus illius convivis, quibus siliquas,
 carnubos, ceratonix fructus, apposuit frugalis, dulces & Johanni baptistæ de-
 licatos. Cum ex publico cœtu discederet Amosus, fores aliquot diebus clau-
 sit, *Joëlem* quæsiturus, qui symbola sua nobis commendaret. Accessit tandem
 Joël *A. 1720. die primo Julii*, benignus & benevolus, nuncians, omnes cete-
 ros viros graves ordine suo adventuros, iussitque componere universa ad il-
 los humaniter excipiendos, integrum hospitiæ annum poscens. Diverit apud
 nos Joël mense *Julio & augustò*, multa narrans. Ab eunte statim excepit
Obadias, mense *Septembri*. Hunc e vestigio secutus *Hoseas*, mense *Octobri & no-*
vembri, plura commemorans. Adfuit mox *Micha*, mense *decembri. Anno hoc 1721.*

Nachum comparuit, mense *januario*; eodem & *Habacuc*. *Zephanias* venit mense *februario*, *Haggans maruo*; Cui mox praesto fuit *Zacharias*, *aprilem* & *majum* integrum sibi apud nos vindicans, suorum symbolorum interpres, nec longae *Maccabaicae* historiae immemor. Ante paucos dies, *latus* nostrum in auditorio clausit *Malachias*, mense *junio*, sua austeritate nobis non molestus, sed tanto gratior quanto severior. Ad suos hic rediit antecessores nuperrime, die 26. *junii*, consuluitque nobis, cum integrum illum annum *decem prophetis* audiendis infumississemus, binis quotidie horis publicis illi congressui consecratis, sine mora a *Mose* & prophetis minoribus, vel ad majores, vel & historica quaedam monumenta properaremus, pro agnito ampliore ac magis necessario auditorum usu vel & desiderio. Ad *Josuum* ergo proficiscemur, rogantes, velit nos in suam admittere societatem, in regionibus praclaris visendis, distribuendis, occupandis, & ad posteros propagandis, optimo duci polliciti obsequium, vigilantiam, officia, & si desideret, arma nostra. Neque subducemus manus nostras, in mappis adornandis, pro tribuum situ & ordine. Qui memor erit, nos non concedere otium manibus nostris a colloquiis publicis; Siquidem omnes dissertationes *Mosis* & prophetarum, per singulas horas, charta privatim credere consuevimus, qui publice libero usi sunt ore; ut parati aliquando essent, omnium dictorum, omniumque horarum reddere rationem, et si qua poscatur, lucem suo tempore inveniant. Quo labore *Moses* & prophetae laudati sunt defuncti. Sed & obsecrabimus *Josuum*, belli quidem ducem ac imperatorem, a literis tamen non aversum, sed illarum peritum, qui socios ferat nostros, quos comites adduxerimus iterum per *Palastinam*, *Ptolemaem*, *Strabonem* & *Plinium*, aetate longe inferiores, sed terrarum noticia coevos. Inprimis ubi non dissimulaverit *Josua*, se quidem res tantas manu forti confecisse, interim ferro plus quam stylo dedisse, quem in consignandis magnis illis facinoribus commississet alteri cuiquam nepotum, qui majorum res caneret decenter. Adeoque fatebitur ingenue, itinerum horundem socios, laudatos *gracos latinosque geographos*, enunciaturus fideliter & candide, quo sono urbes *Palastinae* pleraeque efferantur ab exteris ipsisque *gracis*, addita oppidorum descriptione luculenta. Multo facilius tolerabit *manes Josephi*, qui cum milite suo, miles itidem, *Josuum* aemulatus, terras illas peragravit, & sui avi nominibus loca insignivit. Neque averfabitur *geographorum recentiorum* conspectum, qui eminus vestigia *Josuae* observasse credantur & porro observent. In quibus, quam prope *Bochartus*, *Ligefootus*, *Cellarius*, *Relandus*, accesserit, aut quam longe alicubi recesserit, exponi non refragabitur. ■ *Quin* & indulgebit nobis, *varia eorundem locorum nomina*, pro seculis subinde mutata, ex ceteris monumentis sacris, majoris lucis gratia advehere. Quod multae orationum apud prophetas caligini medebitur. Exempli numero, *Josua*, cap. 19. v. 25. tribui *Ascher* donat urbem יִשְׁכָּן. *Eusebius* & *Hieronymus*.

mus peregrino sono appellant *Βηβατά, Βαβαβία, Βεβέτα, Βαβαί*, quibus nihil juvant; nihilominus locus in oculis utriusque fuit, qui situm satis curate indicarunt, vicum dicentes *οκτώ miliaribus a Ptolemaide versus orientem remotum, 15. miliaribus a Casarea*, ibique esse *thermas*. Lapides italici nobis dant germanis duo miliaria a Ptolemaide, $\frac{3}{4}$ a Casarea, ad ortum. Recentiores plerique solo nomine contenti. Adrichomio *Bathne*, Clerico *Beten*, Cellario pag. 484. audit locus minus notus. Potuissent Eusebius & Hieronymus, quibus locus abunde cognitus fuit, verum nomen græcum addere, si is scopus fuisset aut incidisset. Sed negotium illis nimis adhuc difficile visum, exteros geographos græcos adsciscendi, quod nostra ætas didicit. Quando igitur *thermas* istic loci monstrarunt, aliquid caloris sensit Relandus, aut teporem saltem, auguratus, Plinio adjutus nuncio, esse *Ecbatana*, non longe a Ptolemaide. Plinius itaque, suo modo inter geographos veteres locandus, sua manuprehendit Relandum, ut suo nativo nomine monstraret locum. Et tamen adhuc hæsitabundus Relandus, dubius an Plinium sequi & audire fas sit. *An forte*, inquit, p. 67. *Bebeten idem ac Ecbatana oppidum, quod Plinius non longe a Ptolemaide locat? Non dubitasset, nisi in dubium vocasset Eusebii fidem, de situ Baitoanæ, 15. miliaribus a Casarea ad ortum.* Eusebius recte: *Κόμνη Βαϊτοανεία, καισαρείας ὑπὸ χύμα σημείον ἐστὶ ἐπὶ τὰ ἀνατολικά, ἐν ὧσι κερμέν, ἐνθα λίτρα λέγεται ἰαματικά.* Vicus Baitoanæ, distat a Casarea 15. miliaribus, ad ortum, in monte situs. Ibi lavacra esse dicuntur medica. Idem, eadem certitudine: *ἐστὶ καὶ μὲν Βαβαβία, ἐπὶ δὲ σημείον καισαρείας, ἐν ᾗ λέγεται εἶναι λίτρα ἰασημα.* Est vicus *Babanae*, 15. miliaribus a Casarea, ubi lavacra feruntur esse salubria. Relandus hic suspensus, p. 483. *Suspicio eundem esse vicum, cuius nomen Βαβαί apud Eusebium legitur, qui in Aser collocatur. At quomodo vicus tribus Aser tantum 15. miliaribus a Casarea distans fuit versus orientem? Justa mensura, si distantia a Ptolemaide attendatur, duorum miliarium germanicorum, recta ad ortum, ad carmelum montem, supra lacum Cende-viam, ad boream sinus Ptolemaidis. Quomodo a Casarea, via obliqua ad sinum Ptolemaicum ad ortum & boream eundo, sunt 4. circiter miliaria, dupla quantitate. Plinius l. 5. c. 19. Est promontorium Carmelum, & in monte eodem nomine, oppidum, quondam Ecbatana dictum. Quomodo consentit Stephanus, qui oppidum Syriae ex Herodoto appellat Ecbatana, Syria amplo sensu, ut sæpe. Plinius recte distinguit promontorium & montem Carmelum, quorum illud in littore maris mediterranei, prope Sycamicum ad austrum sinus Ptolemaici, hic supra sinum Ptolemaicum ad ortum longo in Galilæa tractu. Quem geminum montem Carmelum vicinum, unum maritimum alterum mediterraneum, hodie agnoscunt, Ligtfootus, Cellarius, Relandus, cum veteres plane illos montes discreverint suis locis, etsi jugis & radicibus coherere potuerint.* Indubitatum, in Galilæa superiori

riori in tribu Ascher montem extitisse Carmelum: Sub hoc monte palus Cendevia; ad hunc montem urbs laudata Ecbatana, thermis clara. Neque ullus in his scrupulus. Si audivisset Relandus *Herodotum*, qui bis *Ecbatana Syria* memorat, *lib. 3. c. 62. f. 186. & c. 64. f. 187.* non fluctuasset. In primis si intellexisset, in urbe hac Syriæ, h. e. Palæstinae, supra Ptolemaidem, ad montem Galilææ Carmelum, haud longe a lacu Cendevia, Cambysem Persarum regem obiisse, adeoque suo funere locum insignivisse. Cujus fati testis luculentissimus *Herodotus l. c.* Postquam Cambyfes, in ægypto cum exercitu degens, somnio territus erat umbra Smerdis, regnum inter medos Cambyfi erepturi, indeque fratrem Smerdin suspectum habens, umbra visionis & nominis falsus, clam illum occidi jusserat; alius Smerdis, magus, arte regnum Persiæ invasit, se fratrem Cambyfis prætexens. Missi ex Persia nuncii subornati, a præfecto per Cambysem ibi constituto, cujus frater erat Smerdis ille, qui fratrem se jactaret Cambyfis; qui Cambyfi tunc in Palæstina degenti, ad Carmelum, in urbe Ecbatanorum, nunciarent seditionem Smerdis, fratris Cambyfis. Horum nunciorum alter venit ad Cambysem, in Ecbatanis his Syriæ vel Palæstinae agentem. Seditionem Smerdis nunciavit Cambyfi. Hic territus nomine Smerdis, nuper jam extincti, cum rem omnem curate exploraret, deprehendit, magum illum esse Smerdin, qui regnum invasisset. Quamobrem cum constituisset in Mediam properare, cum equum conscenderet, miro fato, ense excidente e vagina crus nonnihil læsit, ut pergere esset negatum. Hoc vulnus non curatum recte contraxit ignem, ut tabesceret pes, & extingueret istuc Cambysem. Morti vicinus memor fuit somnii, quod habuisset in ægypto, se Ecbatanis moriturum. Dixitque, se somnio illo fuisse deceptum, qui credidisset, se Ecbatanis in Media obiturum, jam animadvertere, se Ecbatanis Syriæ occumbere. Quæ omnia evenere in Palæstina, in Galilæa superiore, ad Carmelum, supra lacum Cendevia, Hierosolymis tunc Pontifice maximo Josua, duce Serubabele. Ut omnibus illis sua constet fides, Herodotus ipse hunc in Ecbatanis his Galilææ fatorum ordinem eloquatur. *Is caduceator, inquit, qui (ex Media) ad ægyptum delegatus erat, (ἐπεστος δὲ γὰρ Καυβίωνα καὶ τὸν σέγγτον ἑόρτα τῆς Σμερδὸς ἐν Ἐκβατανίῳ, invenit autem Cambysem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem,) stans in medio, præcepta magi (a Cambyse præfecti) exposuit. Hac audiens Cambyfes, vera loqui caduceatorem ratus, sequæ a Prexaspe (qui Cambyfis fratrem Smerdin interficere jussus erat) esse proditum, quod missus ad occidendum Smerdin, rem non percipisset, intuens in eum, Prexaspes, inquit, rem mihi non executus es quam injunxeram. Ad quem ille, ista heræ, ait, haud quaquam vera sunt, ut aut frater tuus aliquando rebellet in te, aut ullâ contentio, magna aut parva, ex illo adversus te oriatur: Cum ego sim executus quæ tu mihi imperasti, quique hominem meis ἔσθης*
huma-

humanarum manibus. Si forte tamen mortui resurrexerunt, puta fore ut etiam A-
 styages Medus rebellet. Sin res ita se habent, ut antea, fieri non potest, ut novum
 aliquod malum ab illo tibi repullulet. Mitte ergo mecum, qui assequantur cadu-
 ceatorem, qui percunctando indagent, a quo Smerdi veniat, quem audire oporteat.
 Hac loquentem Prexaspes Cambyses audiens, cum ei placuissent, confestim ad asse-
 quendum caduceatorem misit. Eum, ubi rediit, Prexaspes his verbis interroga-
 vit: o homo, quandoquidem te ais a Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicite ve-
 ritatem: Qua dicta, abito sospes. Utrum Smerdis ipse in conspectum datus tibi
 ista mandavit, an quispiam ejus ministrorum? Tum ille, equidem, inquit, ego
 Smerdin Cyri filium, ex quo Cambyses adversus aegyptum fecit expeditionem, nun-
 quam conspexi: Sed magus, quem Cambyses rerum suarum familiarium procura-
 torem constituit, is mihi ista mandavit, dicens, Smerdin Cyri filium injunxisse, hac
 apud vos dici. Hac ille loquens, nihil ementitus est. Tum Cambyses, Prexaspes,
 inquit, tu quidem quia ut vir bonus imperata fecisti, culpam effugisti. Verum,
 quisnam fuerit e Persis, qui contra me rebellavit, occupato Smerdis nomine? Ad
 quem Prexaspes: Ego, inquit, hoc quod actum est, mihi videor intelligere. Magi
 sunt, qui adversus te insurrexerunt, Patizithes, quem tu rerum familiarium cu-
 ratorem reliquisti, & frater ejus Smerdis. Ibi Cambysen, cum Smerdis audisset
 nomen, percussit veritas sermonis, ac somnii, per quod ei quidam visus fuerat nun-
 ciare, Smerdin regio insidentens folio ad caelum usque pertingere vertice. Agno-
 scens itaque, sine causa fratris interemptorem se fuisse, deslebat Smerdin. Quem
 ubi deslebit, & de tota calamitate questus est, in equum insiliit, habens in animo,
 quamprimum Susa versus exercitum ducere in magum. Insilienti in equum gla-
 dius vagina excidit, unde nudatus gladius perstrinxit ejus femur, in ea scilicet par-
 te, in qua prius ipse tanquam oportuna ad feriendum (ut sibi videbatur) percusserat
 Apim, aegyptiorum deum. Vulneratus Cambyses, quodnam illi oppido nomen esset
 interrogavit. Illi ajunt, Exbatava, Ecbatana. Sed cum fuisset jam antea Cambysi
 redditum ex urbe Buti (in aegypto) oraculum, ἢ Ἐκβατάνοισι τελευτούσι τὸν βίον
 eum in Ecbatanis decessurum, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Media, ubi res ejus
 omnis erat, senem vita functurum: τὸ δὲ χρυσίου τοῖσι ἐν Συρίᾳ Ἐκβατάνοισι ἰατρὴ
 αἰγ, at oraculum, in Ecbatanis Syria, loquebatur. Postquam sciscitatus oppidi no-
 men rescivit, tum magi injuria percussus, tum ex vulnere, respuit, & intellecto
 oraculo, dixit, Hoc in loco fatale est Cambysen Cyri decedere. Vicesimo dehinc die,
 accitis Persarum qui aderant praestantissimis quibusque, ita inquit: Quod maxime
 occultum volebam, Persae, id cogor apud vos efferre. Ego enim, cum apud aegyptum
 agerem, inter quietem visum mihi, quod utinam minime vidissem. Videbatur
 mihi nuncius quidam domo adveniens nunciare, Smerdin in regio sedentem folio
 caelum capite contingere. Ex quo veritus, ne a fratre exuerer principatu, prop-
 rantius quam prudentius feci. Neque enim in hominis natura firmum est τὸ μάλλον
 ἢ ἑαυτὸν ἀποτρέψαι avertere quod eventurum est. Itaque demens ego Prexaspin Susa
ad

ad Smerdin interimendum miso Quo tanto scelere perpetrato, securius debebam, nequaquam conjectans fore, ut Smerdi sublato, alius quispiam mortalium in me exsurgeret. Unde prorsus eventu rerum frustratus, & parricida fratris in cassum exiit, & nihilominus regno exutus sum. Nam Smerdis magus erat is, quem demon mihi per quietem demonstravit in me arma sumpturum. Hoc opus cum ego perpetrarim, jam vobis Smerdin Cyri non superesse existimetis, sed magos vobis regnum occupasse: Quorum alterum rerum domesticarum procuratorem reliqueram, alter ejus frater est Smerdis. Quem igitur deceat praecipue vicem meam ulcisci, indigna a magis passi, is impia morte a proximis suis affectus est. Cum vero iste superstes non sit, hoc mihi secundo loco relinquatur imprimis necessarium, ut vobis mandata dem, de iis, quae mihi vita excedenti praestari volo, per eosque deos obstitans cum omnes vos, tum maxime Achamenidas, qui adestis, ne per socordiam permittatis, ut imperium rursus redeat ad Medos. Sed si dolo occupatum est, illud dolo surripatis, sin vi praereptum, ut recuperetis pro virili. Haec vobis facientibus, & telus fructum proferat, uxoresque & pecora pariant, in omne tempus libertate fruentibus: Secus facientibus, contraria his quae dixi imprecor, & praeterea unicuique Persarum cum finem qualis mihi contigit. Simul haec locutus Cambyfes, omne illud factum suum deslevit. Persae, ut regem lamentantem conspexere, universi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu uti. Posthaec, οὐδ' ἴσθηκεν τὸ ὄστρον, καὶ ὁ μὴδὲ τὰ χίσα ἰσάων, ubi femoris os vitiatum est (sphacelo) femurque celerrime contabuit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, cum regnasset septem omnino annos & menses quinque.

Haec sunt τὰ Εὐβάταια, Ecbatana, Syriae aut Palaestinae, hebraeo ore בֵּתֵן Beten, ditionis tribus Afer, in Galilaea, pro terrarum distributione, in historia Josuae definita. Facilius consensisset pro judicii sui acie Cellarius circa Beten Josuae, in Ecbatana Plinii & Herodoti, si circumspexisset, qui cum locum Betenis non videret, Ecbatana aperte vidit, p. 508. Uti oculis non utimur, quando externorum geographorum consilium non audimus. Plinius & Herodotus, exteri duo autores locupletissimi, clarissimi in illum Josuae locum commentarii. Tanti est bonarum literarum praesidio muniri, in hebraeorum rebus cognoscendis ac illustrandis. Hoc agemus plus centies in Josua. P. P. in Academia Julia, A. MDCCXXI. die 1. Julii.

(0)

154892

ULB Halle 3
005 301 300

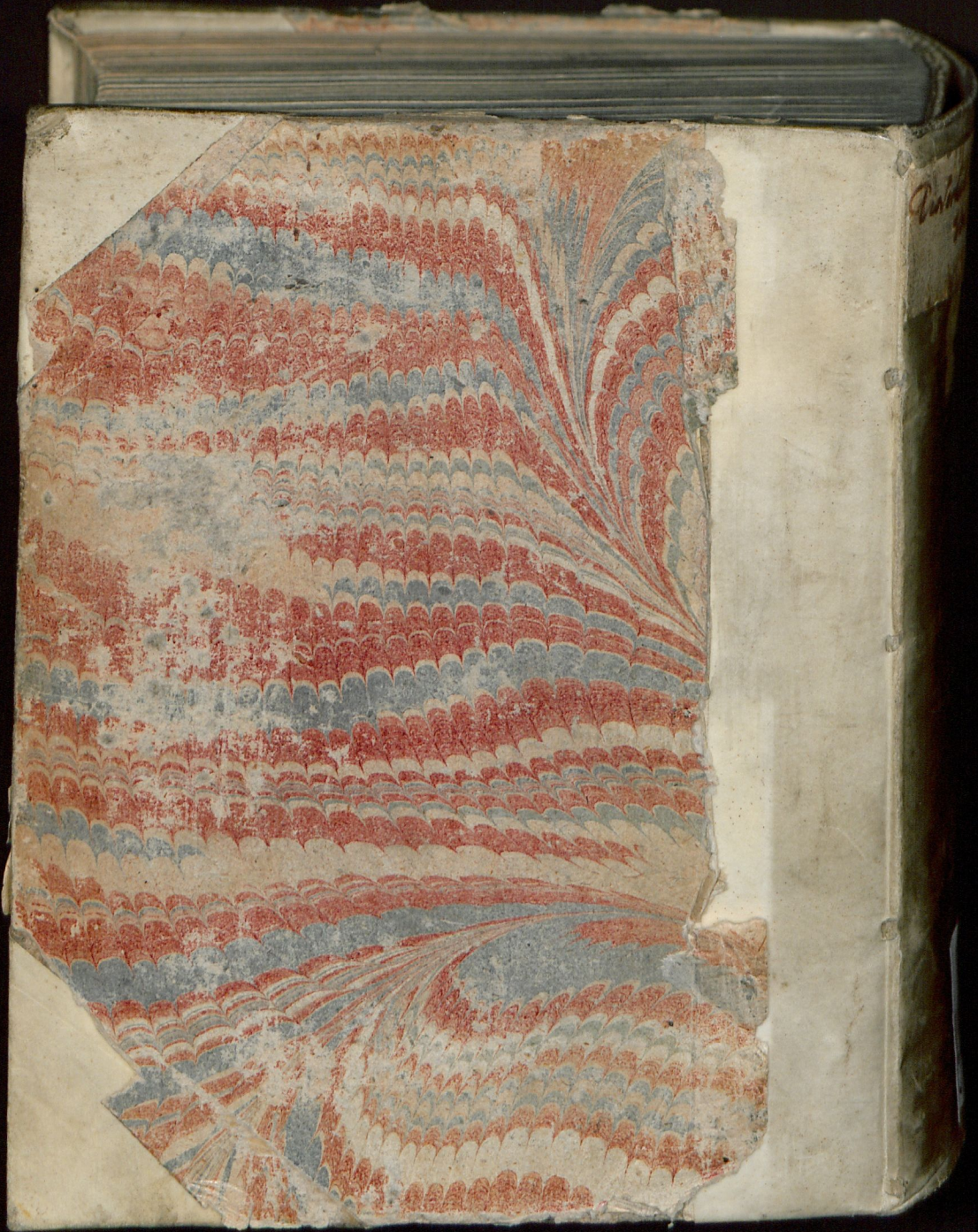

sb.

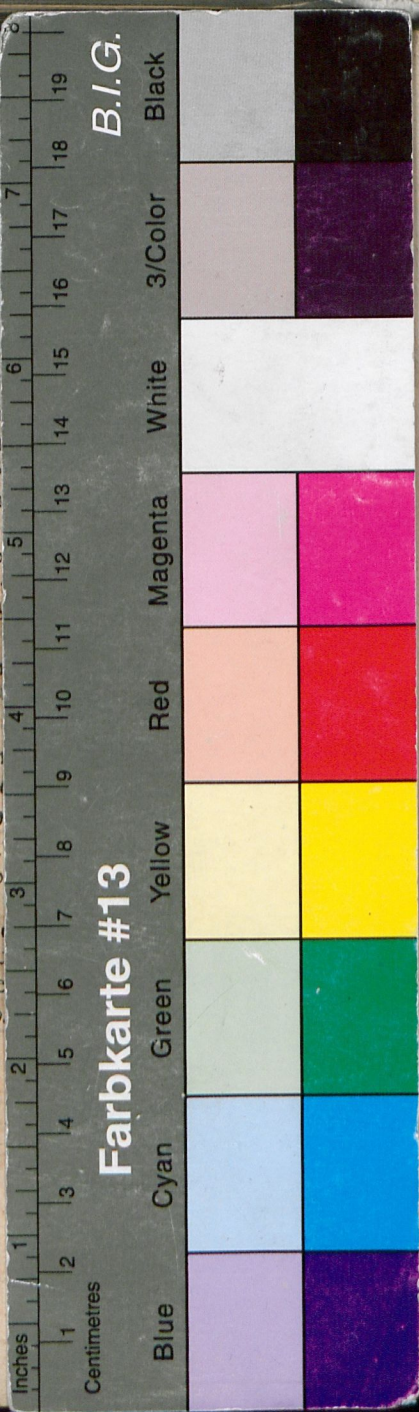
v. 18

R

VB17

3

ECBATANA GALILÆÆ

708. XIX, 25.

PLINII ET HERODOTI LVCE ILLVSTRATA
PRO NVNCIO

JOSVÆ

IN ACADEMIA IVLIA, A. MDCCXXI
MENSE IVLIO ET AVGVSTO

PVBLICE RECENSENDI

INTERPRETE

HERMANNO von der Gardt

ACAD. IVL. SEN. ET PRÆP. MARIÆB.

HELMSTADII,
LITTERIS HAMMIANIS.

115.